

A V S K R I F T .

E 26.

A N G I V E R I .

av Albert Wiesener.

Sladderhank skal selv ha bank
for han har en lei skavank -
synes selv han er så bra
men om andre ondt han sa.

Alle kjenner den klassiske barnelærdom. Og den er sunn i sin kjerne. Du skal ikke fly og sladre på dine kamerater. Det viser dårlig kameratskapsånd. Og du skal helst ikke synes du selv er så bra i samme åndedrett som du sier ondt om andre.

Disse setningene har imidlertid sin begrensning og må fortolkes med vett og forstand. Hvor m o t i v e t for sladringen ikke er sadisme eller innsmigring hos autoriteten, men vern mot overgrep eller forebygging av ulykker, da er sladringen neppe forkastelig - i hvert fall ikke foraktelig. B e g r e p s m e s s i g ligger det hverken noe moralsk eller umoralsk i det forhold at man angir noen eller noe. Det kommer i høy grad an på tilfellet, og det er i denne eksalterte tid meget farlig å forveksle et s l a g o r d med en almen-gyldig sannhet. Angiverbeskyldningen idag er et slagord - en kampparole mot motstandere som man vil til livs, og de færreste forbinder klare forestillinger med begrepets innhold.

Normalt vil ingen finne det galt at man varsler politi ved innbrudd eller overfall. Men idag er dette plutselig anderledes, som så meget under krigen. Idag er den k o n v e n s j o - n e l l e t e r r o r i Norge så sterk at folk flest ikke tør melde et mord - dersom mordet skjer den vedtatte veien. Da tør man ikke trekke angiverbetegnelsen på seg. Man kunne selv bli skyteskive i neste omgang. Og slik går det for seg at ikke et menneske rører en finger for å stanse drapsmannen når en politimann eller et partimedlem blir skutt ned på gaten. Man lar den døde ligge og går ubekymret, eller i beste fall vettskremt videre.

Og terroren går lenger enn som så. Man tør ikke engang for-dømme drapet i sitt hjerte. Man kunne få sine vedtatte standardbegreper om godt og ondt forkludret. Denne fortrenningsprosess er en av tidens interessanteste paradokser. Den således terroriserte tror seg jo å stå på en redelig front i alle tiders bekrigelseskrig mot terror og vold.

Så brer da nyheten om det siste drap seg over byen i en atmosfære av glad nyfikenhet parret med sløv likegyldighet for sakens menneskelige og samfunnsmessige sider. Og i nyhtens kjølvann følger med usvikelig sikkerhet og himmelropende kritikkløshet den hvermannsforklaring at den drepte har vært et moralsk mindreverdige individ. Eller som det heter i terminologien: Han har vært angiver!

Med dette slagordet dreper man sympatien for den drepte og man rettferdiggjør gjerningen i publikums øine. For "angiveri" står for folk flest som innbegrepet av alt som er sjofelt. Ja, det er noe så ubegripelig sjofelt at det ikke spiller noen rolle om det virkelig er sandt, eller på hvilken måte det er sandt. Ingen vil nedverdige seg med nærmere å undersøke. S k y l d e n er hos den som er mistenkt for noe så sjofelt. Her godtar retts-
idee

- 2 -

ideens forkjempere uten betenkning snikskyttens domstol.

Det synes så selvfølgelig at vedkommende ble skutt fordi han var angiver. Det faller ingen inn at slutningsrekken kan være omvendt: Man går ut fra at han var angiver fordi han ble skutt.

Det er ikke tilfeldig at så mange av de snikskutte er politimenn. Men er en politimann angiver? Det er hans arbeide og plikt å slå ned på illegal virksomhet, som dette har vært politiets arbeide og plikt til alle tider og under alle regimer. Særlig pliktoppfyllende politimenn er selvsagt farlige for den som arbeider illegalt. Og d e t t e er grunnen til at man skyter ham ned. Det er Chicagos enkle logikk. Men g a n g s t e r e n driver ikke den lumpne nedrakking av politimannens eftermæle for å rettfærdiggjøre drapet i publikums øine.

La oss stille følgende problem: H v e m er "angiver", når det kommer til stykket - den politimann som etter ordre og i stillings medfør foretar etterforskning angående handlinger som no engang er illegale etter folkerett og norsk rett - eller den tilsynelatende så uangripelige borger som uten engang å etterforske det aller ringeste s l a r v e r d e n l i v s f a r l i g e a n g i v e r b e s k y l d n i n g e n u t eller bringer den videre, vel vitende om alt det hat og al den forakt, ja kanskje endog det snikmord han dermed utleverer vedkommende til? Er angiveri plutselig blitt moralsk i og med at man driver det selv?

Jeg er ikke NS-medlem. Det har sine grunner. Men jeg er såvisst ingen Jøssing. Og jeg har mange av mine beste venner i partiet. Jeg har adskillig personalkunnskap der, og jeg vet hvor billig den er den gjengse forestilling om at partiet består av "forrædere" og "angivere" i disse ords odiose forstand. Det er fristende å spørre den gode borger eller borgerinne i Oslo: Var den eller den eller endog den av de snikskutte virkelig moralsk mindre værd enn De selv - hvis dette skulle bedømmes nøkternt? Hvordan kan De være sikker og det på forhånd? Hvor meget v e t De om den drepte i det hele tatt, De som har nektet å omgås ham, snakke med ham eller overhodet å kjenne ham? Har den tanke aldrig streift Dem at motstandere kan være ærlige folk? - selvom De ikke skjønner alle ting så godt som De gjør det?

Man kan kanskje ikke forlange for meget logikk under en krigs-psykose. Men et minimum av redelighet hadde neppe vært av veien på den front som angivelig fører menneskehetens korstog mot barbariet. Det er betenkelig at heimekrigen føres med så meget gift. Det ville være synd om det skulle lykkes visse overpatriotiske knetter å befri det norske folk for al den "styggedom" efter prinsippet med patienten som døde - men feberen ham forlot.

Og når dere har seiret - som dere tror før jul - og de be-seirede skal straffes, glem da ikke at "angiveri" er sjofelt.

(Sign.) Albert Wiesener.

Artikkel i "Ragnarok" oktober 1944.